
ЕКОНОМІКА СФЕРИ СЕРВІСУ

DOI: <http://doi.org/10.37734/2409-6873-2019-4-11>

УДК 314.7:379.85

ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТУРИСТИЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ

С. Р. ПАСЕКА, доктор економічних наук, професор
(Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького);

М. М. БІЛЬ, кандидат наук з державного управління
(Державна установа «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України»)

Анотація. *Метою статті є розвиток теоретико-прикладних основ дослідження туристичної мобільності з виявленням особливостей її реалізації у глобальному вимірі, аналіз глобальних тенденцій та вартісних показників у розрізі різних груп країн. Методика дослідження.* *Вирішення поставлених у статті завдань здійснено за допомогою таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналізу та синтезу, систематизації та узагальнення, діалектичного підходу. Результати.* *У статті узагальнено різні підходи до розуміння мобільності та виділено ракурси її розгляду. Туризм розглянуто як детермінанту зайнятості, самореалізації у сфері обслуговування та гостинності. Визначено зміст терміна «туристична мобільність», досліджено ретроспективу його використання. Здійснено аналіз глобальних тенденцій реалізації туристичної мобільності з акцентом на динаміку переміщень та вартісні показники в розрізі різних груп країн за ознаками географії й дохідності. Узагальнено основні тренди реалізації туристичної мобільності населення в контексті стимулювального впливу на людський розвиток. Практична значущість результатів дослідження.* *Виділено основні тренди туристичної мобільності сучасного світу, зокрема показано зростання рівня туристичної мобільності сучасного суспільства, що підтверджує кількісний вимір її реалізації та зміну підходів до організації подорожей. Окреслено зв'язок туристичної мобільності населення з якістю життя. Обґрунтована необхідність комплексного моніторингу рівня туристичної мобільності за різними векторами з розумінням якісних індикаторів людського розвитку та пошуком шляхів оптимізації впливу туризму як галузі на економіку (держави, регіону), здатного забезпечувати розвиток в умовах стабільності.*

Ключові слова: мобільність, туристична мобільність, міжнародний туризм, глобальні тренди, доходи й видатки міжнародного туризму.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими чи практичними завданнями. Туризм як яскраве явище сучасного етапу розвитку людства можна досліджувати з різних ракурсів. З точки зору попиту туризм вийшов на перше місце серед усіх видів відпочинку та розваг, перетворившись у велику галузь обслуговування населення, оскільки у сфері професійної туристичної діяльності нині задіяно більш ніж 8 % економічно активного населення. Актуальність проблематики скеровує до розгляду туризму як галузі економіки (держави, регіону), здатної забезпечувати розвиток в умовах стабільності. Туризм актуально розглядати як детермінанту зайнятості, самореалізації у сфері обслуговування та гостинності. Урешті, туризм трансформує світоглядні уявлення людини про простір, забезпечує обмін культур із формуванням глобальних цивілізаційних цінностей. Усе більшої актуальності набуває розгляд туризму з точки зору поведінки людини. У цьому контексті постає важливим дослідження категорії туристичної мобільності, яка відображає потенціал та стан реалізації мобільної ознаки людини з метою рекреації і туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стаття розвиває наукові ідеї вчених у сфері дослідження туризму як поведінкової мобільної категорії (напрацювання щодо змісту мобільності – О. М. Білик [6], Д. Б. Свириденко [5], М. І. Стрюк, С. О. Семеріков, А. М. Стрюк [2], Л. А. Хорунжа [3], Дж. Уррі [4], щодо туристичної мобільності – А. М. Олівері, А. М. Пароко, Ф. Ваккіна [9], С. М. Холл [10]). Для аналітичного блоку публікації використано дані Світового банку, Всесвітньої туристичної організації, веб-ресурсу Statista.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розвиток теоретико-прикладних основ дослідження туристичної мобільності з виявленням особливостей її реалізації у глобальному вимірі.

Завдання статті:

- визначити зміст термінів мобільності й туристичної мобільності, дослідити ретроспективи їх використання;
- проаналізувати глобальні тенденції реалізації туристичної мобільності з акцентом на динаміку переміщень та вартісні показники в розрізі різних груп країн за ознаками географії і дохідності;
- узагальнити основні тренди реалізації туристичної мобільності населення в контексті стимулювального впливу на людський розвиток.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Категорія туристичної мобільності потребує розвитку методології дослідження з огляду на подальшу активізацію туристичних потоків та зростання мобільності сучасної людини у високотехнологічному інформаційному суспільстві. Термін «мобільність» походить від латинського «mobilitas» (інші версії – «mobilis» або франц. «mobile» – рухливий), що означає рухливий, здатний до швидкого пересування, дії [1, с. 238–239; 2, с. 39; 3, с. 7].

Згідно із британським соціологом Дж. Уррі, поняття мобільності використовують: для позначення того, що рухається або здатне рухатись; як чинник, що не допускає фіксації в певних границях неорганізованої маси людей (на товпу), який потребує регуляції й соціального контролю; як якість соціальної мобільності у традиційній соціології; як довгострокові процеси географічного переміщення (міграції) [4, с. 74–75; 5, с. 15]. Мобільність у контексті теорії людського капіталу відображає спроможність людини до якісного вдосконалення та якісних змін у житті, що розкриває ключову роль індивідуальної мобільності у формуванні, розвитку й ефективності використання всіх інших активів людського капіталу [6, с. 6].

Узагальнюючи різні підходи до розуміння мобільності, можна виділити такі ракурси її розгляду:

- мобільність як бажання, готовність і спроможність (можливості);
- мобільність як рух, переміщення, адаптація, зміна;
- мобільність як факт, причина, наслідок.

Сьогодні термін мобільності має міждисциплінарне значення та широко використовується в повсякденному спілкуванні. Згідно з веб-ресурсом «Google Books Ngram Viewer» цей термін став більш використовуваним із кінця 70-х рр. ХХ ст. (рис. 1). Даний період ознаменований зростаючим впливом науково-технічного прогресу, виникненням мобільних технологій, а також переходом на етап формування глобального суспільства. Натомість термін «туризм» актуалізувався в ужитку з 50-х рр. ХХ ст. Нині це популярний термін як практичного, так і науково-управлінського значення.

Мобільність може набувати різних видів:

- за суб'єктом реалізації людини, ресурсів;
- за мотивом – добровільна, примусова;
- за критерієм простору – просторова й географічна (територіальна);

– за способом реалізації – реальна й віртуальна;
– за реалізацією – реалізована й нереалізована (потенційна);

– за метою – економічна, соціальна, трудова, освітня, культурна, рекреаційна, туристична.

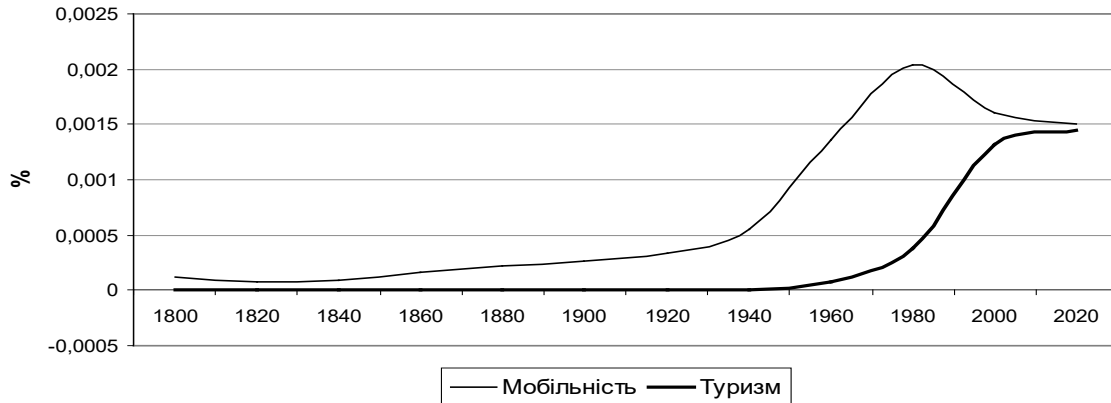

Рис. 1. Використання термінів «мобільність» і «туризм» у друківаній літературі світу [складено авторами за даними [7]]

Просторовий критерій дозволяє говорити про мобільність просторову, яка відображає бажання, готовність і можливості населення змінювати місце перебування у визначених просторово-часових координатах [8, с. 35]. Просторова мобільність має дві основні стадії – формування і реалізацію. Також їй притаманні характеристики суб'єктності, рівневості, масштабності, швидкості, темпологічності, трансформаційності, цілеорієнтованості, потенційності, функціональності, регульованості, вимірності. Характеристика *трансформаційності* відображає форми реалізації високого рівня просторової мобільності населення – туристичну й міграційну.

Туристична мобільність – це просторове явище та поведінкова властивість людини, яка відображає її бажання, готовність і можливості подорожей із метою задоволення потреб рекреації (оздоровлення) і туризму (емоції, досвід, відпочинок).

Категорія туристичної мобільності, на відміну від загального поняття туризму, конкретизує рухливість людини у просторі з вибором важливих напрямків, а також у часі з обраною тривалістю подорожі [9, с. 214].

Аналіз туристичної мобільності є складним завданням, оскільки він розширює дослідження туристичних потоків до розуміння якісних аспектів реалізації мобільності з урахуванням просторово-часових, а відтак і вартісних аспектів подорожей. Об'єктивний аналіз туристичної

мобільності ускладнюється ще тим, що донині туристичні потоки вимірюються за допомогою необроблених статистичних даних та редуційністських концепцій подорожей, що «відриває» туризм від інших форм мобільності, пов'язаних із транспортом, роздрібною торгівлею, міграцією, сферами діаспори та глобальних мереж [10].

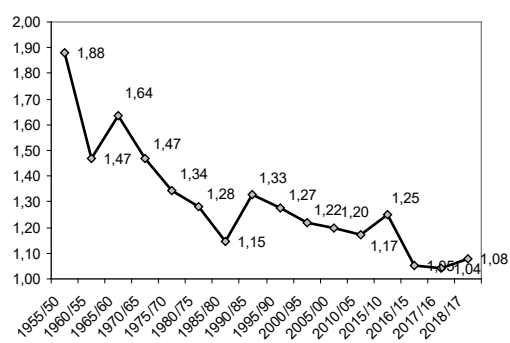
Нижче проаналізуємо основні тенденції реалізації мобільності з метою подорожей і туризму, що дозволить окреслити кількісно-якісно особливості даних процесів у глобальному масштабі.

Глобальні тренди реалізації туристичної мобільності засвідчують, що кількість міжнародних туристів постійно зростає. Так, у 1950 р. вона становила 25 млн осіб, а у 2018 р. зросла до 1 401 млн осіб. Це 18,4 % від загальної чисельності населення світу (рис. 2). Тобто туризм став вагомою частиною способу життя значної частини населення, особливо розвинених країн.

Якщо дивитись на вартісний аспект зростання туристичних потоків, то коли у 2000 р. витрати міжнародних туристів становили 475 млрд дол. США, то у 2018 р. вони зросли до 1 451 млрд дол. США, тобто більше ніж утричі. До слова, вартісний вимір реалізації туристичної мобільності підтверджує сильний вплив кризових явищ у глобальному масштабі на динаміку розвитку галузі: у період 2008–2009 рр. відбулось падіння видатків міжнародних туристів на 88 млрд дол. США, а в період 2014–2015 рр. – на 31 млрд дол. США [13].

а) кількість туристів та частка в населенні

б) темпи приросту

Рис. 2. Динаміка кількості міжнародних туристів у світі, 1950–2018 рр.
[побудовано авторами за даними [11, 12]]

Відносні вартісні значення міжнародного туризму не є такими однозначними, як у зростанні абсолютних показників. Згідно з даними Світового банку, до 2017 року частка надходжень від міжнародного туризму в загальній структурі експорту країн становила 6,6 %, коли максимальне обліковане значення 1995 року сягало 8,4 % [14] (табл. 1). Зазвичай, вища частка надходжень від міжнародного туризму характерна країнам із низьким рівнем доходу, оскільки серед них багато бідних екзотичних країн, де туристичний ринок є монополізованим іноземними інвесторами або місцевою владою, а його розвиток не відображається на рівні життя населення (приклад Мальдів, Гаїті, Того, Мадагаскару, Єгипту та інших слаборозвинених

країн). Для країн із низьким рівнем доходу характерні сильні коливання частки надходжень від міжнародного туризму: за останні 22 роки в межах 12,5–19,5 %, коли для розвинених країн – 5,8–8,5 %.

Частка видатків міжнародного туризму в імпорті у світі становила 6,5 % за максимального значення 1996 року 7,6 %. Для країн із низьким рівнем доходу цей показник коливався в межах 3,8–10,1 %, коли для країн із високим рівнем доходу – 5,3–8,0 %. Отже, бідніші країни, часто спеціалізовані на туристичних послугах, більше потерпають в умовах нестабільності попиту у кризові періоди. Це ускладнює сталість їхнього розвитку, що не диференційований різними джерелами отримання доходу.

Таблиця 1

Вартісний вимір розвитку міжнародного туризму в розрізі країн за дохідною і географічною ознаками, 2017 рік, %
[побудовано авторами за даними [14]]

Група країн	Частка надходжень міжнародного туризму в експорті, %	Частка видатків міжнародного туризму в імпорті, %
Країни з високим рівнем доходу	6,9	5,9
Країни із середнім рівнем доходу	6,0	7,9
Країни з низьким рівнем доходу	15,2	4,3
Північна Америка	9,5	6,0
Близький Схід і Північна Африка	10,8	5,5
Східна Азія та Азійсько-Тихоокеанський регіон	5,2	7,4
Латинська Америка і Карибський регіон	7,8	6,3
Країни ОЕСР	6,8	5,6
Країни Європейського Союзу	6,3	5,6
Україна	3,7	12,1
Світ	6,7	6,5

Для України зі значним туристичним потенціалом та вигідним геополітичним розташуванням надходження від міжнародного туризму максимально зросли до 2007 року, становивши 8,7 % її експорту. До 2017 року вони спали до 3,7 %. Узагалі коливання надходжень є доволі мінливими, що підтверджує нестабільність розвитку галузі, яка сильно потерпає від впливів світових кризових явищ, а також поточної складної ситуації, пов'язаної з анексією АР Крим та військовим конфліктом на

східному кордоні (рис. 3). Значне переважання видатків міжнародного туризму над доходами підтверджує для України деформовану динаміку розвитку галузі, слабо розвинутий внутрішній ринок туристичних послуг. Залишається нереалізованим значний потенціал більшості регіонів України, які в умовах нерозвиненого інфраструктурного забезпечення та промоційного супроводу поки не є достатньо привабливими як для вітчизняного, так і іноземного туриста.

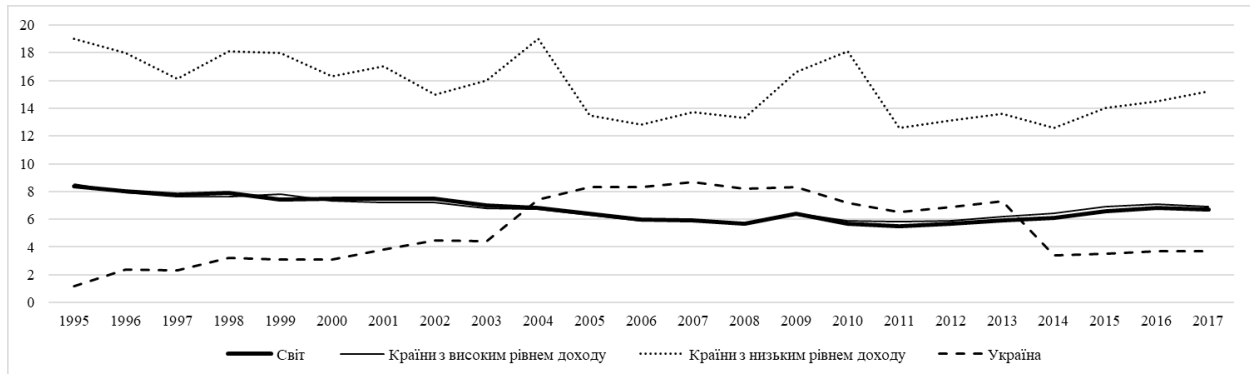

Рис. 3. Частка надходжень міжнародного туризму в розрізі окремих груп країн, 1995–2017 рр., % [побудовано авторами за даними [14]]

Загалом туристична мобільність сучасного суспільства постійно зростає, зокрема зі збільшенням подорожей на довгі відстані, що зумовлено об'єктивними чинниками розвитку транспортної та інформаційно-комунікаційної інфраструктури, помітним зростанням якості життя населення (рівня доходів) в багатьох країнах. Разом із тим зберігається глобальна неоднорідність реалізації туристичної мобільності в умовах значної соціально-економічної нерівності країн. Загострюються ризики, пов'язані з міждержавними та міжрелігійними конфліктами.

Виходячи з результатів проведеного аналізу та різних експертних матеріалів, можна виділити такі основні тренди туристичної мобільності сучасного світу:

- зростання рівня туристичної мобільності сучасного суспільства, що підтверджує кількісний вимір її реалізації;
- зростання просторово-часових ознак реалізації туристичної мобільності завдяки розвитку інфраструктури переміщень, глобальній стандартизації послуг та формуванню культури подорожей (як способу життя);
- трансформація підходів до організації подорожей в умовах масштабності туристичних

потоків з індивідуалізацією планування, замовлення різних послуг (транспортування, проживання та ін.);

- чутливість реалізації туристичної мобільності до глобальних кризових явищ, геополітичних і міжрелігійних протистоянь, особливо для країн із низьким та середнім рівнем доходів;
- міждержавна диференціація реалізації туристичної мобільності у вартісному аспекті;
- значне переважання видатків міжнародного туризму над доходами для країн, що перебувають у перехідних умовах (приклад України), значне переважання доходів міжнародного туризму над видатками для країн із низьким рівнем доходів, часто з екзотичним туристичним потенціалом.

Якщо говорити про глобальні тренди туристичної мобільності населення, то в якісному аспекті слід розуміти не лише просторово-часові та вартісні особливості її реалізації, але й наслідковий вплив. Одним з актуальних вимірів аналізу такого впливу є людський розвиток. Право на мобільність належить до числа характерних ознак людського розвитку. Відтак ті суспільства, де частка туристично-активного населення переважає 10 %, а надходження міжнародного туризму є вищими над видатками,

відзначаються позитивними трендами з відповідністю цілям людського розвитку. Низька туристична мобільність населення підтверджує недостатню якість життя і відсутність культури подорожей в умовах неблагополучного й нестабільного суспільства. Для кожної країни стоїть завдання комплексний моніторинг рівня туристичної мобільності за різними векторами з розумінням якісних індикаторів людського розвитку та пошуком шляхів оптимізації впливу туризму як галузі на економіку.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень у поданому напрямі. Туристична мобільність є актуальною дослідницькою категорією як у теоретико-методологічному, так і практичному аспекті. Її особливістю є акцент на якість розвитку туризму, дослідження потенціалу подорожей в умовах зміни рівня доходів населення. Міжнародна статистика дозволяє здійснювати якісний аналіз туристичної мобільності у вартісному та просторово-часовому вимірах. Вартісний аналіз засвідчив, що в умовах зростання рівня туристичної мобільності сучасного суспільства розвинуті держави забезпечують сталість доходів від галузі, тоді як більш проблемні країни потерпають від мінливості туристичних потоків. Очевидним є факт, що розвиток інфраструктури переміщень трансформує просторово-часові характеристики туризму. У наступних публікаціях авторами буде проаналізовано зміни відстаней подорожей з акцентом на найбільш привабливі країни світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. A Dictionary of the Derivations of the English Language. – London and Glasgow : William Collins, Sons, and Company, 1872. – 377 p.
2. Стрюк М. І. Мобільність: системний підхід / М. І. Стрюк, С. О. Семеріков, А. М. Стрюк // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – Т. 49, вип. 5. – С. 37–70.
3. Хорунжа Л. А. Формування інтелектуальної мобільності старшокласників у навчальному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / Л. А. Хорунжа. – Харків, 2009. – 24 с.
4. Урри Дж. Мобильности / Джон Урри ; пер. с англ. А. В. Лазарева, вступ. статья Н. А. Харламова. – Москва : Издательская и консалтинговая группа «Праксис», 2012. – 576 с.
5. Свириденко Д. Б. Академічна мобільність: відповідь на виклики глобалізації : монографія / Д. Б. Свириденко. – Київ : Видво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 279 с.
6. Білик О. М. Мобільність в системі людського капіталу: методика оцінювання та напрями активізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.07 «Демографія, економіка праці, соціальна економіка та політика» / О. М. Білик. – Київ, 2009. – 20 с.
7. Google Books Ngram Viewer URL: https://books.google.com/ngrams/graph?content=tourism+%&year_start=1800&year_end=2008&corpus=15&smoothing=3&share=&direct_url=t1%3B%2Ctourism%3B%2Cc0#t1%3B%2Ctourism%3B%2Cc1 (дата звернення: 10.04. 2019).
8. Біль М. Просторова мобільність населення: теорія, методологія, практика : монографія / Мар'яна Біль. – Львів : ПАІС, 2018. – 392 с.
9. Oliveri A. M. Tourist mobility and destination competitiveness / Antonino Mario Oliveri, Anna Maria Parroco, Franco Vaccina // Rivista Italiana di Economia, Demografia e Statistica – Italian Review of Economics, Demography and Statistics, SIEDS Societa' Italiana di Economia Demografia e Statistica. – 2012. – Vol. 66 (2). – P. 213–234.
10. Hall C. M. Tourism and Mobility / C. Michael Hall // Presented at the CAUTHE conference in Brisbane, Queensland, 2004. URL: <http://www.dcuci.univr.it/documenti/Avviso/all/all956735.pdf> (дата звернення: 21.04. 2019).
11. Number of international tourist arrivals worldwide between 1950 and 2016 (in millions): Statista. URL: <https://www.statista.com/statistics/262750/number-of-international-tourist-arrivals-worldwide/> (дата звернення: 18.06. 2019).
12. UNWTO Tourism Highlights: 2018 Edition. URL: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876> (дата звернення: 11.07.2019).
13. Global travel and tourism industry – Statistics & Facts : Statista. URL: <https://www.statista.com/topics/962/global-tourism/> (дата звернення: 29.06. 2019).

14. International tourism : DataBank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL> (дата звернення: 24.06.2019).

REFERENCES

1. A Dictionary of the Derivations of the English Language (1872). London and Glasgow: William Collins, Sons, and Company [in English].
2. Stryuk, M. I., Semerikov, S. O. & Stryuk, A. M. (2015). Mobil'nist': systemnyy pidkhid [Mobility: a systematic approach]. *Informatsiyne tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information technologies and training tools*. 49 (5), 37–70 [in Ukrainian].
3. Khorunzha, L. A. (2009). Formuvannya intelektual'noyi mobil'nosti starshoklasnykiv u navchal'nomu protsesi zahal'noosvitn'oyi shkoly [Formation of intellectual mobility of high school students in the educational process of secondary school]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kharkiv : Kharkivs'kyy nats. ped. un-t im. G. S. Skovorody [in Ukrainian].
4. Urri, Dzh. (2012). *Mobil'nosti [Mobility]*. (A. V. Lazareva Trans.). Moskva : Izdatel'skaya i konsaltingovaya gruppa "Praksis" [in Russian].
5. Svyrydenko, D. B. (2014). *Akademichna mobil'nist': vidpovid' na vyklyky hlobalizatsii [Academic Mobility: the Response for Globalization Challenges]*. Kyiv : National Pedagogical Dragomanov University (NPU) [in Ukrainian].
6. Bilyk, O. M. (2009). Mobil'nist' v systemi lyuds'koho kapitalu: metodyka otsynuyannya ta napryamy aktyvizatsiyi [Mobility in the human capital system: evaluation methods and directions of activation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv : DVNZ "Kyyivs'kyy natsional'nyy ekonomichnyy universytet imeni Vadyma Het'mana" [in Ukrainian].
7. Google Books Ngram Viewer. Retrieved from: https://books.google.com/ngrams/graph?content=tourism+&year_start=1800&year_end=2008&corpus=15&smoothing=3&share=&direct_url=t1%3B%2Ctourism%3B%2Cc0#t1%3B%2Ctourism%3B%2Cc1 (accessed 10 April 2019) [in English].
8. Bil', M. (2018). *Prostorova mobil'nist' nase-lennya: teoriya, metodolohiya, praktyka [Spatial mobility of the population: theory, methodology, practice]*. Lviv : PAIS [in Ukrainian].
9. Oliveri, Antonino Mario, Parroco, Anna Maria & Vaccina, Franco (2012). Tourist mobility and destination competitiveness. *Rivista Italiana di Economia, Demografia e Statistica – Italian Review of Economics, Demography and Statistics*, 66 (2), 213–234 [in English].
10. Hall, M. M. (2004). Tourism and Mobility. Presented at the CAUTHE conference in Brisbane, Queensland. Retrieved from: <http://www.dcuci.univr.it/documenti/Avviso/all/all956735.pdf> (accessed 21 April 2019) [in English].
11. Number of international tourist arrivals worldwide between 1950 and 2016 (in millions). Retrieved from: <https://www.statista.com/statistics/262750/number-of-international-tourist-arrivals-worldwide/> (accessed 18 June 2019) [in English].
12. UNWTO Tourism Highlights: 2018 Edition. Retrieved from: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876> (accessed 11 July 2019) [in English].
13. Global travel and tourism industry – Statistics & Facts: Statistician. Retrieved from: <https://www.statista.com/topics/962/global-tourism/> (accessed 29 June 2019) [in English].
14. International tourism: DataBank. Retrieved from: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.ARVL> (accessed 24 June 2019) [in English].

С. Р. Пасека, доктор економічних наук, професор (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **М. М. Биль**, кандидат наук по державному управлінню (Державне заклад «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»). **Теоретико-прикладні аспекти реалізації туристичної мобільності в глобальному вимірюванні.**

Анотація. Цілью статті є розвиток теоретико-прикладних основ дослідження туристичної мобільності з виявленням особливостей її реалізації в глобальному

измерении, анализ глобальных тенденций и стоимостных показателей в разрезе различных групп стран. **Методика исследования.** Решение поставленных в статье задач осуществлено с помощью таких общенаучных и специальных методов исследования: анализа и синтеза, систематизации и обобщения, диалектического подхода. **Результаты.** В статье обобщены различные подходы к пониманию мобильности и выделены ракурсы его рассмотрения. Туризм рассмотрено как детерминанту занятости, самореализации в сфере обслуживания и гостеприимства. Определено содержание термина «туристическая мобильность», исследована ретроспектива его использования. Осуществлен анализ глобальных тенденций реализации туристической мобильности с акцентом на динамику перемещений и стоимостные показатели в разрезе различных групп стран по географическим признакам и показателям доходности. Обобщены основные тренды реализации туристической мобильности населения в контексте стимулирующего влияния на развитие общества. **Практическая значимость результатов исследования.** Выделены основные тренды туристической мобильности современного мира, в частности показан рост уровня туристической мобильности современного общества, что подтверждает количественное измерение ее реализации и изменение подходов к организации путешествий. Определена связь туристической мобильности населения с качеством жизни. Обоснована необходимость комплексного мониторинга уровня туристической мобильности по разным векторам с пониманием качественных индикаторов человеческого развития и поиском путей оптимизации влияния туризма как отрасли на экономику (страны, региона), способного обеспечивать развитие в условиях стабильности.

Ключевые слова: мобильность, туристическая мобильность, международный туризм, глобальные тренды, доходы и расходы международного туризма.

S. Pasieka, Dc. Econ. Sci., Professor (Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University); **M. Bil**, Cand. of Sci. in Public Administration (State Institution Institute of Regional Studies named after M. Dolishnyi NAS of Ukraine). **Theoretical and applied aspects of tourism mobility in the global dimension.**

Annotation. The purpose of the article is to develop the theoretical and applied foundations of the study of tourist mobility with the identification of features of its implementation in the global dimension, the analysis of global trends and values in terms of different groups of countries. **Methodology of research.** The tasks of the article are solved with the help of the following general scientific and special methods of research: analysis and synthesis, systematization and generalization, dialectical approach. **Findings.** The article summarizes the different approaches to understanding mobility and highlights its perspectives. Tourism is considered as a determinant of employment, self-realization in the sphere of service and hospitality. The meaning of the term "tourist mobility" has been defined and the retrospective of their use has been explored. The analysis of global trends in the implementation of tourist mobility with a focus on the dynamics of displacement and cost indicators in terms of different groups of countries on the basis of geography and profitability. The main trends of realization of tourist mobility of the population in the context of stimulating influence on human development are generalized. **Practical value.** The main trends of tourist mobility of the modern world are highlighted, in particular the growth of the level of tourist mobility of modern society is shown, which confirms the quantitative dimension of its realization and the change of approaches to the organization of travel. The link between the tourist mobility of the population and the quality of life is outlined. The necessity of complex monitoring of the level of tourist mobility according to different vectors with understanding of qualitative indicators of human development and finding ways to optimize the impact of tourism as an industry on the economy (state, region), capable of providing development in the conditions of stability, is substantiated.

Keywords: mobility, tourist mobility, international tourism, global trends, international tourism revenues and expenditures.